

BÖLÜM 17

“Çocuklarda Preoperatif Dönemde Kullanılan Non-Farmakolojik Yöntemlerin Anksiyete Üzerine Etkisi” Konulu Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Gamze BOZKUL¹

Atiye KARAKUL²

GİRİŞ

Preoperatif dönemde cerrahi girişim, hastane ortamının yeni bir çevre olması, hastane ortamına maruz kalma, ebeveynlerden ayrı olma, ağrı, kontrol kaybı düşüncesi gibi birçok faktör çocuklarda anksiyeteye yol açmaktadır (Harris et al., 2013; Kar ve ark, 2015). Çocukların deneyimlediği cerrahi girişimler anksiyetesi, çocuk üzerinde kısa veya uzun vadeli fizyolojik, davranışsal ve bilişsel problemleri ortaya çıkarmaktadır (Giordano et al., 2020; Fronk ve Billick, 2020). Preoperatif anksiyete intraoperatif ve postoperatif dönemde yüksek ağrı seviyesi, analjezik ihtiyacında artma, daha fazla anestezi kullanımı, iyileşmede gecikme gibi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Chow et al., 2016; Kar ve ark, 2015).

Bu nedenle ameliyat öncesi anksiyetenin giderilmesinde yan etki ve potansiyel riskleri olan farmakolojik yöntemler yerine non-farmakolojik yöntemler önemli bir yere sahiptir (Giordano et al., 2020). Çocuklarda farmakolojik olmayan yöntemlerin kullanılması etkili ve güvenilir olduğu belirlenmiştir (Chow et al., 2016). Literatürde çocuklarda anksiyetenin azaltılmasında müzik, sanal gerçeklik, görsel-işitsel ekipmanlar, oyuncaklar, terapiler, davranışsal eğitim programları gibi farmakolojik olmayan yöntemler kullanıldığı bildirilmektedir (Ghabeli et al., 2014; Kar ve ark, 2015; Chow et al., 2016; Giordano et al., 2020; Özalp Gerçekler ve ark, 2021).

Sağlık bakım profesyonelleri ve hemşireler çocukların gelişim dönemlerine uygun nonfarmakolojik yöntemleri kullanarak anksiyetelerinin azaltılmasını sağlamada önemli bir role sahiptir (Bülbül & Arıkan, 2018). Preoperatif dönemde pediatri hemşiresinin rol ve sorumluluklarından en önemlisi hemşirelik bakımı,

¹ Arş. Gör., Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik AD., gamze.bozkul@gmail.com,

² Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik AD., atiyekarakul@gmail.com

yi azaltmada etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat literatürde el masajının anksiyete üzerine etkisi hala tartışmalı bir konudur (Khaledifar, et al., 2017; Bulut et al., 2020). Bu nedenle cerrahi girişim öncesi çocukların anksiyetesini azaltmak için el masajının etkinliğini inceleyen daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

SONUÇ

Yapılan bu derlemede,

- Cerrahi müdahale geçirecek çocuklarda preoperatif dönemde hastane palyaçoğu, terapötik oyun, sanal gerçeklik gözlüğü ve akıllı telefon ile oyun oynamanın çocukların anksiyetesini azaltmada etkili olduğu,
- Preoperatif dönemde uygulanan el masajının çocukların anksiyetesini azaltmada etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda, preoperatif dönemde çocuklarda anksiyetenin azaltılması için non-farmakolojik yöntemlerin kullanımının yaygınlaşmasına yönelik girişimlerin planlanması/uygulanması ve çevresel düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

SINIRLILIKLAR

Yapılan sistematik derlemenin sınırlılıkları, çocuk cerrahisinde preoperatif dönemde kullanılan non-farmakolojik yöntemlerin anksiyete üzerine etkisini inceleyen YÖK tezde yer alan çalışmaların sınırlı sayıda olması, sadece YÖK tez tarama motorundan ulaşılan lisansüstü tezlerin araştırmaların derlemeye dahil edilmesidir.

KAYNAKLAR

- Aşkan, F. (2018). *Ameliyat öncesi çocuklara uygulanan el masajının anksiyete düzeyi ve hemodinamik değişkenlere etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Ayan, G. (2019). *Çocuklara ameliyat öncesi dönemde terapötik oyun ile verilen eğitimin çocukların anksiyete ve korku düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Bachaspatimayum, J., Singh, L. C., Ramakrishna, S., & Chingtham, B. (2021). Effectiveness of Smartphone--Use to Alleviate Preoperative Anxiety in Children. *Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences*, 10(5), 264-268.
- Bulut, M., Alemdar, D. K., Bulut, A., & Şalcı, G. (2020). The Effect of Music Therapy, Hand Massage, and Kaleidoscope Usage on Postoperative Nausea and Vomiting, Pain, Fear, and Stress in Children: A Randomized Controlled Trial. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 35(6), 649-657.
- Bülbül, F., & Arıkan B. (2018). Çocuklarda ameliyat öncesi psikolojik hazırlık: Güncel Yaklaşımlar. *Balikesir Sağlık Bil Derg* 7(3).
- Caner, N. (2020). *Sanal gerçeklik gözlüğü ve akıllı telefon oyun uygulamasının 7-13 yaş grubu çocuklarda preoperatif anksiyete üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

- Chow, C.H.T., Lieshout, R.J.V., Schmidt, L.A., Dobson, K.G., & Buckley, N.(2016). Systematic Review: Audiovisual Interventions for Reducing Preoperative Anxiety in Children Undergoing Elective Surgery.*Journal of Pediatric Psychology*, 41(2), 182–203
- Clausen, N. G., Madsen, D., Rosenkilde, C., Hasfeldt-Hansen, D., Larsen, L. G., & Hansen, T. G. (2021). The Use of Tablet Computers to Reduce Preoperative Anxiety in Children Before Anesthesia: A Randomized Controlled Study. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*.
- Coşkuntürk, A.E. (2015). *İnteraktif terapötik oyun eğitim programının kalp ameliyatı olacak çocukların ve annelerinin anksiyete düzeyine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Cuzzocrea, F., Costa, S., Gugliandolo, M. C., &Larcan, R. (2016). Psychologists in preoperative programmes for children undergoing surgery. *Journal Of Child Health Care*, 20(2), 164–173
- Çavuşoğlu, H. (2015).Çocuk sağlığı hemşireliği. 12. Baskı; Ankara: Sistem Ofset Basımevi
- Çiftçi, E. (2019). *Bir mizah girişiminin çocuk ve ebeveyninin ameliyat öncesi ve sonrası anksiyetesini azaltmaya etkisi: hastane palyaçoluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Frank E., &Billick S.B.(2020).Pre-operative Anxiety in Pediatric Surgery Patients: Multiple Case Study Analysis with Literature Review.*Psychiatric Quarterly* 91,1439–1451
- Getahun, A. B., Endalew, N. S., Mersha, A. T., & Admass, B. A. (2020). Magnitude and Factors Associated with Preoperative Anxiety Among Pediatric Patients: Cross-Sectional Study. *Pediatric Health, Medicine and Therapeutics*, 11, 485.
- Ghabeli, F., Moheb, N., &Nasab, S.D.H.(2014).Effect of Toys and Preoperative Visit on Reducing Children's Anxiety and their Parents before Surgery and Satisfaction with the Treatment Process.*Journal of Caring Sciences*, 3(1), 21-28
- Giordano F.,Zanchi B.,Leonardis F.D., Rutigliano C., Esposito F., & Brienza N.(2020). Santoro N.,The influence of music therapy on preoperative anxiety in pediatric oncology patients undergoing invasive procedures,*The Arts in Psychotherapy* 68
- Harris T.B., Sibley A., Rodriguez C., Brandt M.L.(2013).Teaching the psychosocial aspects of pediatric surgery.*Seminars in Pediatric Surgery* 22;161–166
- Hashimoto, Y., Chaki, T., Hirata, N., Tokinaga, Y., Yoshikawa, Y., & Yamakage, M. (2020). Video Glasses Reduce Preoperative Anxiety Compared With Portable Multimedia Player in Children: A Randomized Controlled Trial. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 35(3), 321-325.
- Kar, S.K, Ganguly, T., DasGupta C.S, et al.(2015). Preoperative Anxiety in Pediatric Population: Anesthesiologists Nightmare. *Transl Biomed*. 6:4.
- Khaledifar, A., Nasiri, M., Khaledifar, B., &Mokhtari, A. (2017). The effect of reflexotherapy and massage therapy on vital signs and stress before coronary angiography: an open-label clinical trial.*Arya Atheroscler*, 13(2), 50-55.
- Li, W. H. C., Chung, J. O . K., Ho, K. Y., &Kwok, B. W. C. (2016). Play interventions to reduce anxiety and negative emotions in hospitalized children. *BioMed Central Pediatrics*, 16:36, 2-9.
- Özalp Gerçekler G.,Bektaş M.,Aydınok Y.,Ören H.,Ellidokuz H.,&Olgun N.(2021).The effect of virtual reality on pain, fear, and anxiety during access of a port with huber needle in pediatric hematology-oncology patients: Randomized controlled trial.*European Journal of Oncology Nursing* 50
- Tuna, N. (2004). *Aıdan Z'ye masaj*. Ankara: Nobel Tıp kitabevleri.
- Tural, E. (2012). *Ameliyat öncesi dönemde çocuklara verilen eğitim ve terapötik oyun yöntemlerinin çocuğun kaygı, korku ve ağrı düzeylerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ünver, S., Güray, Ö., & Aral, S. (2020). effectiveness of a group game intervention in reducing preoperative anxiety levels of children and parents: A randomized controlled trial. *AORN journal*, 111(4), 403-412.